

Věc C-806/21

**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora****Datum doručení:**

21. prosince 2021

Předkládající soud:

Hoge Raad der Nederlanden (Nizozemsko)

Datum předkládacího rozhodnutí:

14. prosince 2021

Žalobce:

Openbaar Ministerie

Trestní řízení proti:

TF

Předmět původního řízení

Kasační stížnost podaná proti zproštění obžaloby za nedodržení povinnosti vyplývající z čl. 8 odst. 2 nařízení (ES) č. 273/2004, mimo jiné informovat o převážení a držení velkého množství prekurzorů drog.

Předmět a právní základ žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

V kasačním řízení vyvstala v rámci skutku kladeného za vinu, který je považován za prokázaný, otázka, zda mají být výrazy „hospodářský subjekt“ a „okolnosti“ použité v čl. 8 odst. 1 nařízení č. 273/2004 vykládány široce nebo restriktivně.

Předběžné otázky

1. Musí být fyzické a právnické osoby, které se podílí na uvedení uvedených látek na trh tak, že tento podíl představuje podle čl. 2 odst. 1 písm. d) rámcového rozhodnutí 2004/757 trestné jednání, považovány za „hospodářské subjekty“ ve smyslu čl. 2 písm. d) nařízení č. 273/2004?

V případě kladné odpovědi na první otázku:

2a. Představují taková jednání hospodářského subjektu uvedeného v první otázce „okolnosti“ ve smyslu čl. 8 odst. 1 nařízení č. 273/2004?

2b. Představují taková jednání, jako je přebírání, převážení a skladování uvedených látek „okolnosti“ ve smyslu čl. 8 odst. 1 nařízení č. 273/2004, jestliže jejich záměrem není dodávat tyto látky třetím osobám?

Uplatňovaná ustanovení unijního práva

Body 1, 2, 3, 6, 10, 11, 12 a 13 odůvodnění, články 1 a 2, čl. 3 odst. 1 až 4 a 6, čl. 4 odst. 1 až 3, články 5, 7, 8, 10 a 12 nařízení (ES) č. 273/2004

Článek 1 bod 2, čl. 2 odst. 1 písm. d) rámcového rozhodnutí 2004/757/SVV

Články 47 a 48 Listiny základních práv Evropské unie

Uplatňovaná ustanovení vnitrostátního práva

Článek 2 Wet voorkoming misbruik van chemicaliën (zákon o zamezení zneužívání chemických látek)

Článek 1 bod 1 Wet op de economische delicten (zákon o hospodářských deliktech)

Články 2, 10 a 10a Opiumwet (zákon o omamných látkách)

Stručný popis skutkového stavu a původního řízení

- 1 TF (dále jen „obžalovaný“) během několika jízd převážel v dodávce zapůjčené na jeho jméno chemické látky (mimo jiné kyselinu solnou a sírovou) mezi Lüttichem (Belgie) a různými adresami v Nizozemsku. Neměl hodnověrné nebo ověřitelné vysvětlení ohledně případného legálního účelu použití těchto chemických látek. Obžalovaný navzdory na mnoha místech chybějícímu označení věděl, že se jedná o chemické látky a tyto látky přepravoval v rámci přátelské výpomoci bez přepravní smlouvy.
- 2 Je jisté, že obžalovaný musel vědět, že existuje značné, jím akceptované riziko, že dotčené chemické látky budou požitý jako „prekurzory drog“ na nepovolenou výrobu syntetických drog.
- 3 Za tento jednotný skutek byl obviněn ze dvou trestných činů, totiž porušení článku 10a Opiumwet (zákon o omamných látkách) a nesplnění povinnosti oznámit jako hospodářský subjekt okolnosti, kterou upravuje čl. 8 odst. 1 nařízení č. 273/2004.

- 4 V odvolacím řízení byl obžalovaný odsouzen za první trestný čin, ohledně druhého trestného činu byl zproštěn obžaloby. Odvolací soud odůvodnil toto rozhodnutí následovně.
- 5 Účelem systému dohledu zavedeného nařízením č. 273/2004 je vytvořit rovnováhu mezi nedovoleným používáním chemických látek výrobci nelegálních drog a jejich použitím chemickými podniky k legálním účelům.
- 6 Za tímto účelem byla stanovena oznamovací povinnost pro hospodářské subjekty spočívající v tom, že tyto subjekty oznámí příslušným orgánům všechny okolnosti, které naznačují, že tyto látky mohou být zneužity při nedovolené výrobě drog.
- 7 U výrazů „hospodářský subjekt“ a „okolnosti“, jak je uvádí obžaloba, je nutno vycházet z toho, že byly použity ve významu, který mají podle čl. 8 odst. 1 nařízení č. 273/2004.
- 8 Obžalovaného by bylo možno klasifikovat jako „hospodářský subjekt“ na základě široké definice tohoto výrazu. Z druhu jednání obžalovaného a okolností, za nichž k tomuto jednání došlo, nelze ovšem usuzovat na „okolnosti“ ve smyslu čl. 8 odst. 1 nařízení č. 273/2004, které musí být oznámeny. Znaky skutkové podstaty tohoto trestného činu, z něž byl obžalován, tedy nejsou naplněny, proto musí být obžalovaný ohledně tohoto trestného činu zproštěn obžaloby.
- 9 Openbaar Ministerie (státní zástupce) podal proti osvobozujícímu rozsudku kasační stížnost.

Hlavní argumenty účastníků původního řízení

- 10 Státní zastupitelství ve svém odůvodnění kasační stížnost v zásadě uvádí, že, s ohledem na cíl nařízení č. 273/2004, musí být výraz „okolnosti“ ve smyslu čl. 8 odst. 1 nařízení č. 273/2004 vykládán široce.

Stručný popis odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

- 11 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce vychází z toho, že je prokázáno, že obžalovaný připravoval delikty trestné podle Opiumwet (zákon o omamných látkách) resp. jim napomohl tím, že uvedené látky vyzvedl v chemickém závodě v Lüttichu (Belgie) a následně je přepravil na různá místa v Nizozemsku a tam uskladnil. Trestnost těchto jednání byla stanovena mimo jiné v souvislosti s provedením rámcového rozhodnutí 2004/757, podle jehož čl. 2 odst. 1 členské státy zajistí, aby zhotovování, převážení nebo šíření prekurzorů, pokud je známo, že jsou určeny k použití při nedovolené výrobě a zhotovení drog, bylo trestné.
- 12 Otázka, která vyvstala v kasačním řízení, zní, zda odvolací soud nepominul skutečnost, že se obžalovaný svým chováním dopustil rovněž porušení povinnosti

hospodářského subjektu oznámit příslušným orgánům okolnosti týkající se uvedených látek, která je upravena v čl. 8 odst. 1 nařízení č. 273/2004. Podle článku 12 tohoto nařízení musí být porušení tohoto ustanovení stíháno účinnými, přiměřenými a odrazujícími sankcemi a podle nizozemského práva se jedná o hospodářský delikt.

- 13 Nyní vyvstává otázka, zda unijní normotvůrce zamýšlel, aby (právníká) osoba byla za jedno a totéž jednání (převážení chemických látek) trestána pro oba uvedené trestné činy.
- 14 Cílem nařízení č. 273/2004 je zamezit jednání uvedenému v rámcovém rozhodnutí 2004/757, totiž nedovolenému obchodu s drogami tím, že je hospodářským subjektům uložena povinnost hlásit okolnosti ohledně uvedených látek. Ustanovení unijního práva by proto bylo možno chápat tak, že je zapotřebí jasně vymezit jednání, která jsou podle tohoto ustanovení trestná: Buď se obžalovaný, jako hospodářský subjekt, dopustí porušení oznamovací povinnosti podle čl. 8 odst. 1 nařízení č. 273/2004 nebo se dopustí jednání, která jsou trestná v souladu s rámcovým rozhodnutím (trestné činy podle Opiumwet [zákon o omamných látkách]).
- 15 Možný výklad by byl, že obžalovaný, který se dopustí jednání trestných podle rámcového rozhodnutí 2004/757 a jejichž předmětem jsou uvedené látky, musí splnit rovněž oznamovací povinnost uvedenou v čl. 8 odst. 1 nařízení č. 273/2004.
- 16 Otázkou pak je, jaké důsledky z toho vyplývají (mohou vyplývat) s ohledem na zásadu *nemo tenetur* ve smyslu mimo jiné článku 47 a 48 Listiny základních práv Evropské unie, jakož i článku 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Podle judikatury Evropského soudu pro lidská práva a Listiny může tato zásada bránit trestnímu stíhání a potrestání obžalovaného na základě informací, které od něj byly získány vynucením, i pod pohrůžkou trestněprávních sankcí, jestliže tyto informace pochází z jeho vyjádření, které bylo případně zaprotokolováno. Není nemyslitelné, že by se obžalovaný - v případě oznámení svého vlastního trestného jednání na základě oznamovací povinnosti podle nařízení - tím mohl vyhnout trestnímu stíhání a potrestání pro porušení Opiumwet (zákon o omamných látkách), nebo že se každopádně vyskytnou obtíže v rámci tohoto trestního stíhání a potrestání.
- 17 Směrnice 2015/849 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz nebo financování terorismu stanoví, že v případě, že povinná osoba sdělí informace v dobré víře, nezakládá to jakoukoliv odpovědnost. Nařízení č. 273/2004 podobné ustanovení neobsahuje a na rozdíl od výše uvedené směrnice proto nenabízí žádnou ochranu před možným porušením zásady *nemo-tenetur*.
- 18 S ohledem na výše uvedené vyvstává otázka, jak musí být vykládány výrazy „hospodářský subjekt“ a „okolnosti“ ve smyslu nařízení č. 273/2004. Mají-li být oba výrazy vykládány široce a žalovaný by tedy v této věci měl oznamovací povinnosti, pak mají výše uvedené důsledky větší váhu. Jinak je tomu v případě,

že je nezbytný restriktivní výklad obou výrazů. Přitom lze poukázat na následující.

- 19 Odvolací soud v této věci vyložil výraz „hospodářský subjekt“ zjevně široce, a sice v tom smyslu, že zahrnuje rovněž obžalovaného, jehož chování je jednáním trestným podle rámcového rozhodnutí. Klasifikoval totiž obžalovaného jako hospodářský subjekt na základě zjištění, že chemické látky vyzvedl v chemické závodě a dopravil je na různá místa v Nizozemsku a tam uskladnil.
- 20 Tento široký výklad vede k tomu, že jako hospodářský subjekt, který má v případě existence okolností oznamovací povinnost, lze klasifikovat každou osobu, která uvedené látky přepravuje a skladuje. Argumentem pro tento názor je, že výraz „hospodářský subjekt“ je v nařízení definován široce, totiž jako „každá fyzická nebo právnická osoba, která se zabývá uváděním uvedených látek na trh“. Je tím rovněž dosaženo toho, že povinnosti uvedené v nařízení, které mají zamezit zneužívání prekurzorů drog, platí pro co největší okruh osob. Nejedná se přitom pouze o již uvedenou oznamovací povinnost podle čl. 8 odst. 1, nýbrž rovněž i o další ustanovení nařízení č. 273/2004, která směřují vůči hospodářským subjektům.
- 21 Restriktivní výklad výrazu, podle něž jsou jako hospodářské subjekty klasifikovány pouze (právnícké) osoby, které nepůsobí v oblasti jednání trestného podle rámcového rozhodnutí, ovšem do velké míry odpovídá definici pojmu hospodářský subjekt v návrhu na změnu nařízení č. 273/2004 (COM[2012]548). V odůvodnění tohoto nařízení jsou hospodářské subjekty označovány jako „výrobci, distributoři, zprostředkovatelé, dovozci, vývozci chemických látek a velkoobchodníci s těmito látkami, kte[ří] se zabývají *legálním* obchodováním s prekursory drog“. To by mohlo potvrzovat stanovisko, že unijní normotvůrce tímto nařízením nezamýšlel považovat za „hospodářský subjekt“ každou osobu, která působí v oblasti jakéhokoli druhu obchodování s uvedenými látkami, i když se jedná o nedovolená jednání. Tento výklad vede k ucelené systematice v unijním právu, v níž jsou předmětem nařízení č. 2004/273 a rámcového rozhodnutí 2004/757 vzájemně nezávislá jednání, která jsou nebo mají být trestná, a která zamezuje tomu, aby se obžalovaný, který se provinil trestnými činy podle Opiumwet (zákon o omamných látkách), současně dopustil porušení oznamovací povinnosti. Při tomto výkladu nemusí obžalovaný hlásit trestné činy týkající se uvedených látek, jichž se dopustil, čímž jsou vyloučeny problémy vyplývající ze zásady *nemo tenetur*.
- 22 Jasné vymezení mezi jednáními popsány v nařízení č. 273/2004 a těmi v rámcovém rozhodnutí 2004/757 lze podpořit rovněž restriktivním výkladem výrazu „okolnosti“, a sice v tom smyslu, že se netýká jednání, která přímo souvisí s trestnými činy, kterých se dopustil hospodářský subjekt samotný.
- 23 Proti takovému restriktivnímu výkladu hovoří znění čl. 8 odst. 1 nařízení č. 273/2004. Toto ustanovení se totiž vztahuje na „všechny okolnosti, jako jsou neobvyklé objednávky nebo operace s uvedenými látkami, jež mají být uvedeny

na trh, které naznačují, že tyto látky mohou být zneužity při nedovolené výrobě omamných nebo psychotropních látek“. Zdá se, že v tom jsou zahrnuta i jednání dotčená v projednávané věci, tedy převážení a skladování uvedených látek.

- 24 V případě, že výraz „okolnosti“ nemá být vykládán restriktivně, je pro posouzení této trestní věci relevantní, zda při výkladu tohoto výrazu musí být zohledněn druh těchto jednání, a to v tom smyslu, že tato jednání musí směřovat k (přímému) předání uvedených látek třetí osobě. Při tomto výkladu by se nejednalo o okolnosti, jestliže k přepravě a skladování uvedených látek dochází s úmyslem spáchat s nimi - samostatně nebo společně s druhými - trestné činy podle Opiumwet (zákon o omamných látkách).
- 25 Z výše uvedeného vyplývá, že výrazy „hospodářský subjekt“ a „okolnosti“ ve smyslu nařízení č. 273/2004 lze vykládat různými způsoby. Otázka výkladu těchto výrazů je relevantní pro rozhodnutí projednávané věci. Dosah oznamovací povinnosti vyplývající z čl. 8 odst. 1 nařízení č. 273/2004 může mít konec konců důsledky rovněž pro vztah k jednáním trestným podle čl. 2 odst. 1 písm. d) rámcového rozhodnutí 2004/757 a k zásadě *nemo tenetur*.